

STILESTIA

TRAMNEWS

Bezpłatny miesięcznik

Nr 10/31, październik 2013

Nakład: 10 000 egz.

ISSN 2299-2790

Dzień otwarty na jubileusz

str. 8 i 9

str. 4-5

str. 6-7

str. 10

INWESTYCJE

Modernizacja
pełną parą

PRZYSTANEK HISTORIA

Będzin. Dotknięcie
średniowiecznej przeszłości

ROZMAITOŚCI

Podjmij akcję,
uratuj ludzkie życie

Jedźmy razem

Kolejny raz w tym roku przychodzi mi zacząć felieton od stwierdzenia, iż dzieje się wiele na torowiskach w naszej aglomeracji. Po "zimowej" wiosnie oraz gorącym, ale i deszczowym lecie, październikowa aura pozwala na prowadzenie intensywnych prac. Przed zbliżającą się zimą chcemy zrobić jak najwięcej. Kolorowe kamizelki kilkuset pracowników Tramwajów Śląskich oraz firm wykonujących przebudowy widać na torowiskach m.in. w Katowicach, Chorzowie, Świętochłowicach, Zabrze, Bytomiu, Będzinie i Sosnowcu. Intensywność tych prac wiąże się niestety z utrudnieniami dla pasażerów. Prosimy, apelujemy i już bardzo serdecznie dziękujemy za zrozumienie i wyrozumiałość.

Październik to także miesiąc ważnej rocznicy w historii tramwajów na Śląsku. 115 lat temu - 1 października 1898 roku - w pierwszy kurs na trasie wiodącej z Rynku w Katowicach do Siemianowic Śląskich przez Wełnowiec wyruszył tramwaj elektryczny. Od tego momentu, w świadomości kilku pokoleń tramwaje stały się podstawowym środkiem dojazdu do pracy, szkoły czy na zakupy. Rocznicę tę upamiętniła okolicznościowa wystawa w Muzeum Miejskim w Siemianowicach Śląskich, ale mieliśmy w ostatnim czasie także kilka innych okazji do przypomnienia historii i znaczenia komunikacji tramwajowej na naszym obszarze. Zabytkowe wagony były atrakcją szeregu imprez plenerowych, między innymi rocznicowego Dnia Otwartego zajezdni w Bytomiu Stroszku i Skarbnikowych Godów w Zabrze.

Elektryczne tramwaje są niewątpliwie najbardziej ekologicznym spośród popularnych środków transportu. Rozwój infrastruktury i unowocześnianie taboru poprawiają ich niezawodność i konkurencyjność. Wzrost świadomości proekologicznej, bezpieczeństwo i wygoda podróżowania to ważne argumenty przemawiające za częstszym korzystaniem z tramwaju na codziennych szlakach. Tramwaj był, jest i będzie w przewidywalnej przyszłości, choć standardy podróżowania tym środkiem transportu muszą ulec poprawie.

Tadeusz Freisler
Prezes Zarządu Tramwaje Śląskie S.A.

Umowa w sprawie ul. Kościuszki podpisana

Już w listopadzie rozpoczną się prace przy modernizacji torowiska na pierwszym odcinku ul. Kościuszki w Katowicach. W poniedziałek 21.10.2013 r. w siedzibie Tramwajów Śląskich S.A. w Chorzowie Batorym podpisano umowę z konsorcjum hiszpańskiej i polskiej jednostki firmy Balzola.

Umowa na przebudowę ul. Kościuszki w Katowicach jest przedostatnią, podpisaną w ramach pierwszego etapu współfinansowanego przez Unię Europejską Projektu pn.: "Modernizacja infrastruktury tramwajowej i trolejbusowej w Aglomeracji Górnośląskiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą". Zadanie objęte umową obejmuje dwa zakresy – modernizację torowiska tramwajowego i sieci trakcyjnej zleconą przez Tramwaje Śląskie S.A. oraz przebudowę infrastruktury, jezdni i chodników na zlecenie Urzędu Miasta w Katowicach. Za realizację zadań pn.: "Modernizacja torowiska tramwajowego wbudowanego w jezdnię ul. Kościuszki od Al. Górnośląskiej do wiaduktu kolejowego w Katowicach. Przebudowa sieci trakcyjnej" oraz "Modernizacja końcowego odcinka linii nr 6 i 16 w Katowicach Brynowie" odpowiadać będzie wybrane w postępowaniu przetargowym konsorcjum Balzola Polska Sp. z o.o. i Construcciones y Promociones Balzola. Ze strony wykonawcy umowę podpisał Aleksander Wilczewski, zaś Tramwaje Śląskie S.A. reprezentowali członkowie Zarządu – dyrektor naczelny Tadeusz Freisler i dyrektor wykonawczy Bolesław Knapik.

W trakcie oficjalnego podpisania umowy Prezes Tramwajów Śląskich zwracał uwagę na duże znaczenie arterii dla mieszkańców: – Ulica Kościuszki to niezwykle ważna arteria, nie tylko dla Katowic, ale dla wszystkich podróżujących z centrum miasta w stronę południową - mówił Tadeusz Freisler i dodał: – Będzie to na pewno trudne zadanie, a wykonawca znajdzie się pod baczna obserwacją wszystkich korzystających z ulicy. Organizacja prac musi być zatem niezwykle sprawna.

- Mamy świadomość, że to newralgiczny punkt w centrum miasta - powiedział przedstawiciel konsorcjum Balzola. – Skierujemy wszystkie siły i środki, by utrzymać założoną rytmikę, terminowość i wysoki standard pracy. Mamy sporo doświadczeń zebranych na całym świecie, m. in. przy budowie metra w Bilbao w Hiszpanii

Dyrektor Naczelny Tramwajów Śląskich Tadeusz Freisler i reprezentujący konsorcjum Balzola Polska Sp. z o.o. Aleksander Wilczewski po podpisaniu umowy.

czy kolei dużych prędkości na pograniczu Francji i Hiszpanii. Aglomerację Śląską również poznaliśmy już dobrze współpracując przy innych inwestycjach z firmą NDI - podkreślał Aleksander Wilczewski.

Podpisanie umowy daje zielone światło dla działań przygotowawczych do rozpoczęcia inwestycji. Będzie ona podzielona na etapy. Pierwsza część prac prowadzona będzie na odcinku od kinoteatru Rialto do pl. Miarki, bez samego placu. W trakcie prac ruch tramwajowy prowadzony będzie dwukierunkowo torem biegnącym ulicą Kochanowskiego.

Wartość robót w zakresie Tramwajów Śląskich S.A. i Urzędu Miasta Katowice przekracza 25,3 mln złotych netto, z czego ponad 12 mln to wartość zadania tramwajowego. Przewidziany termin zakończenia całości prac to luty 2015 roku.

az

SILESIA
TRAMNEWS

Wydawca:
Agencja Mediów Lokalnych mediaL
41-500 Chorzów, ul. Katowicka 105/2, tel. 32 2413 374

Redaktor naczelny:
Waldemar Kosior

Druk:
Polskapresse Sp. z o.o.

Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada

Takiego zaskoczenia nie było widać na twarzach pasażerów, miłośników tramwajów i – wreszcie – pracowników Tramwajów Śląskich już dawno! 21 września w Dniu Otwartym Zajezdni Tramwajowej w Bytomiu Stroszku po raz pierwszy od 28 lat pasażerów śląskich tramwajów woził wagon typu 13N.

Wagony typu 13N produkowane były przez chorzowski „Konstal” w latach 1959-1969 z przeznaczeniem dla Warszawy. Stolica potrzebowała wówczas szybkich i nowoczesnych tramwajów, stąd w połowie lat 50. sprowadzono do niej dwa wagony Tatra T1 produkcji czeskiej – jeden z nich został starannie rozmontowany i odwzorowany „na papierze”, a dokumentacja powstała w ten sposób dla tamtych lat sposób, stała się podstawą do stworzenia pierwszych produkowanych w Polsce wagonów zwanych szybkobieżnymi. Po raz pierwszy motorniczy prowadził tramwaj siedząc na fotelu (zamiast siermiężnego „zydelka”), po raz pierwszy sterował nim za pomocą trzech pedałów w podłodze, nie zaś korby nastawnika, po raz pierwszy tramwaj został niemal w pełni zautomatyzowany. I choć tych „po raz pierwszy” było tyle, że z początku „trzynastki” sprawiały warszawskim tramwajarzom sporo problemów – to do stolicy trafiło ich aż 838 i kursowały w niej do końca roku 2012.

Mniej znanym epizodem w historii wagonów typu 13N jest jego funkcjonowanie na Górnym Śląsku. Pod koniec 1962 roku ówczesne Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Katowicach otrzymało cztery wagony tego typu, rok później uproszczony pod względem elektrycznym wagon typu 14N, a w 1968 roku – dwa jeszcze inaczej rozwiązane wagony typu 13NS i 13NSD, z których drugi był wagonem doczepnym. Pojazdy te służyły w zajezdni w Katowicach, a z torowisk zaczęły znikać na początku lat 80. (wagon 14N już w 1975 roku), by ostatecznie przestać wozić pasażerów w listopadzie 1985 roku. Ostatnie dwa wagony tego typu, mocno przebudowane, służyły jako robocze jeszcze w 2007 roku.

„Trzynastka” z numerem 308, która wzbudziła swym pojawieniem się sensację, bramy „Konstalu” opuściła w roku 1967 i trafiła do Warszawy, gdzie jeździła z numerem 366 przez kolejne 46 lat. Przez ten czas przeszła szesnaście remontów i stacjonowała we wszystkich warszawskich zajezdniach – była wreszcie ostatnią (wraz ze swoją doczepką 218), która w Warszawie przeszła remont i ostatnią,

Szcześliwa „trzynastka”

Zdjęcia: A. Soczówka

która zjechała z regularnej linii w grudniu 2012 roku. Staraniem Tramwajów Śląskich S.A., Tramwajów Warszawskich Sp. z o.o., Klubu Miłośników Transportu Miejskiego w Chorzowie Batorym i Klubu Miłośników Komunikacji Miejskiej z Warszawy we wrześniu 2013 roku wróciła na Śląsk i dzięki zaangażowaniu pracowników Zakładu Usługowo Remontowego Tramwajów Śląskich i członków KMTM została przygotowana do pracy w charakterze wagonu historycznego. Numer 308 i jej aktualne oznaczenie nawiązują do wyglądu śląskich „trzynastek” w końcu lat 70.

Wagon stacjonuje obecnie w chorzowskim Zakładzie Usługowo Remontowym i może być dostępny dla wszystkich, którzy zechcą odbyć nim podróż. Stanowi ciekawą pamiątkę po pierwszych nowoczesnych tramwajach produkowanych na Śląsku, bezpośrednich przodkach popularnych „stopiątek” – a także po ciekawym epizodzie, jakim była praca wagonów 13N na torach aglomeracji katowickiej.

Jakub Drogoś
Prezes Zarządu
KMTM Chorzów Batory

Modernizacja pełną parą

Obserwując Aglomerację Górnośląską z lotu ptaka można odnieść wrażenie, iż hasło o Polsce w budowie szczególnie dotyczy naszego regionu. Place budów - o mniejszym lub większym zakresie - są niemal wszędzie. Patrząc pod kątem wielkości inwestycji Tramwaje Śląskie plasują się w czołówce, a nasze place budów rozciągają się na obszarze od Sosnowca i Katowic przez Chorzów, Bytom, Rudę Śląską i Zabrze aż po granice z Gliwicami.

Zdjęcia: Tramwaje Śląskie S.A.

Wykonano m.in. torowisko na skrzyżowaniach z ul. Lutra oraz z ul. Makoszowską w Zabrzu.

Co więcej, na naszych ulicach nie jest już czymś szczególnym widok tramwaju 105 N na nietypowej lawecie. Do Łodzi lub Poznania wyjeżdżają stare „sto piątki”, a wracają tramwaje odmłodzone i po gruntownym liftingu, z nowym ży-

ciem, gotowe do pracy przez kolejne lata. Warto podkreślić, że przy tak trudnej - z technicznego, ale i logistycznego punktu widzenia - inwestycji, znakomita większość prac odbywa się zgodnie z przyjętymi harmonogramami.

WIADOMOŚCI Z PLACU BUDOWY

Bytom:

- Wzdłuż ulic Spacerowej i Szybów Rycerskich trwa wykonywanie wjazdów do ul. Fabrycznej.
- Wykonano perony przystankowe przy wiadukcie kolejowym na ul. Łagiewnickiej.
- Trwa montaż torowiska i sieci trakcyjnej.

Chorzów:

- W ul. Armii Krajowej dopuszczono do ruchu odcinki na torze północnym: od ul. Dąbrowskiego do ul. BOWID oraz od ul. Jasińskiego do ul. Wysockiego. Na tych samych odcinkach na torze południowym rozpoczęliśmy demontaż toru i trwają prace ziemne.
- W ul. Armii Krajowej ukończyliśmy prace na torze północnym od ul. Dąbrowskiego do granic miasta ze Świętochłowicami. Na torze południowym trwa demontaż torowiska.
- Na odcinku od przystanku Chorzów AKS do Chorzów Chopina na całej długości toru północnego (w kierunku Chorzowa) zakończyliśmy prace. Rozpoczęliśmy demontaż torowiska na torze południowym.
- Ruch tramwajowy odbywa się po nowo wybudowanych torowiskach.

Katowice:

- Zakończyliśmy układanie nowego toru na odcinku ZOO – Wejście Główne do Parku Śląskiego, równolegle trwają prace związane z układaniem toru na odcinku w kierunku Katowic.

- Na całej długości ul. Obrońców Westerplatte w kierunku Szopienic zakończyliśmy układanie podbudowy. Następnym etapem będzie montaż torowiska.
- Rozpoczęliśmy prace na Pl. Wolności. Ruch tramwajowy odbywa się wahadłowo po jednym torze.

Ruda Śląska:

- Zakończono wykonywanie przejazdów na ul. Katowickiej, ul. Asfaltowej, ul. Droga do Lipin oraz na Rondzie Unii Europejskiej. Na ul. Dworcowej pod wiaduktem kolejowym rozpoczęto roboty ziemne i kanalizacyjne.
- Na odcinku od granicy z Zabrzem do ul. Narcyzów wykonano odwodnienie, trwa wykonywanie podbudowy. Prace ziemne trwają na mijance w rejonie skrzyżowania ul. Zabrzeńskiej i Wolności. Na odcinku od trasy N-S do ul. Styczyńskiego torowisko zostało podbite, trwa wykonywanie przejazdów drogowo-tramwajowych.

Sosnowiec:

- Rozpoczęliśmy roboty rozbiórkowe na całym zakresie zadania pn. *Modernizacja połączenia tramwajowego Katowic z Mysłowicami i Sosnowcem (dobudowa drugiego toru na połączeniu z Sosnowcem)*.
- W zakresie zadania w ul. 3 Maja, od CWK do Pętli Zagórze, Wykonawca montuje torowisko na odcinku od Środuli Osiedle do tunelu, na pozostałych odcinkach torowisko zostało zabetonowane. Równocześnie powstają platformy peronowe.

Zabrze:

- Zakończyliśmy prace na ul. 3 Maja na skrzyżowaniu z ul. Lutra. Na odcinku od Lutra do ul. Roosvelta ułożone zostały płyty betonowe i trwa montaż szyn, a na odcinku od ul. Roosvelta do ul. Reymonta trwa wylewanie płyt betonowych. Na skrzyżowaniu z ul. Reymonta prace zostały zakończone. Od ul. Reymonta do ul. Ślęczka zdemontowano torowisko i prowadzone są roboty ziemne. Na odcinku od ul. Ślęczka do ul. Makoszowskiej zakończyliśmy całość prac torowych wraz z peronem przystankowym i przywrócony został ruch samochodów.
- Na modernizowanym torowisku w ul. Wolności od ul. Kondratowicza do granicy z Gliwicami w kierunku do Zabrze trwa układanie płyt betonowych.

Trwa przebudowa torowiska tramwajowego wraz z peronami przystankowymi na odcinku wzdłuż ul. Katowickiej w Chorzowie od przystanku Chorzów Chopina do przystanku AKS. Tor północny został wykonany oraz dopuszczony do ruchu.

TABOR - MODERNIZACJA wagonów typu 105 N.

Obecnie zmodernizowane zostały 52 wagony, z czego 40 przez Modertrans Poznań, a 12 przez Tramwaje Śląskie.

ZAKUP 30 szt. NOWEGO TABORU

W połowie października br. przedstawiciele Tramwajów Śląskich S.A. dokonali odbioru robót zanikających i ulegających zakryciu w pierwszym nowym niskopodłogowym wagonie. Obecnie wagon jest na etapie montażu elementów wyposażenia wnętrza. Dostawa pierwszego wagonu planowana jest w listopadzie br.

Andrzej Bywalec
Dyrektor ds. inwestycji Tramwajów Śląskich
Pełnomocnik Zarządu ds. realizacji Projektu

Wszystkie wymienione w tekście inwestycje, związane z Projektem pn. *Modernizacja infrastruktury tramwajowej i trolejbusowej w Aglomeracji Górnośląskiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą* realizowanym przez Tramwaje Śląskie S.A., są współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko.

Trwają m.in. intensywne prace obejmujące torowiska w rejonie Parku Śląskiego.

Trwa m.in. montaż torowiska w Sosnowcu na odcinku od Środuli Osiedle do tunelu.

Na odcinku wzdłuż ul. Dworcowej i K. Goduli w Rudzie Śl. trwają prace ziemne.

Powstały przejazdy w ul. Fabrycznej, Spacerowej, Szyby Rycerskie oraz w rejonie ul. Bernardyńskiej w Bytomiu.

Będzin. Dotknięcie średniowiecznej przeszłości

Kolejny odcinek historycznych wędrówek szlakiem komunikacyjnym Tramwajów Śląskich poświęcimy wycieczce po śródmieściu Będzina, wypełnionym ciekawymi zabytkami kultury materialnej Zagłębia Dąbrowskiego. Historia Będzina przez lata nieodzownie związana była z zamkiem, którego losy stanowią niejako odzwierciedlenie losów miasta.

Na trasach linii Tramwajów Śląskich S.A. nie brakuje atrakcji – ciekawych miejsc i pamiątek historycznych, zabytkowych obiektów architektury miejskiej, przemysłowej czy sakralnej, a także pomników upamiętniających osoby i wydarzenia, które w sposób szczególnie zapisały się w dziejach naszego regionu. Przedstawiamy je w tym cyklu.

Będzin jest dawnym miastem pogranicza, leżącym na szlaku z Krakowa do Wrocławia, powstałym w XIV wieku z przekształcenia podgrodzia. Stało się to na mocy aktu lokacyjnego z 1358 r. wydanego przez króla Kazimierza Wielkiego. Z lokacją miasta związana jest legenda, wedle której król w drodze z Krakowa na Śląsk miał zatrzymać się nad Czarną Przemszą i wypowiedzieć znamienne słowa: „*Tam rosną dąbrowy, tam sosnowy, tutaj będziem My, tam Pogoń, a tam czeladź nasza, a jeżeli tu mało będzie miejsca to reszta stanie za górą*”. Stąd można hipotetycznie wywieść nazwy Będzina, Sosnowca, Dąbrowy Górniczej czy Czeladzi.

Znaczny rozwój miasta nastąpił w XIX wieku w oparciu o przemysł wydobywczy (uruchomienie kopalni węgla kamiennego „Ksawery” w roku 1824) i przemysł przetwórczy (uruchomienie huty cynku w roku 1826). Do rozwoju miasta przyczyniła się też uruchomiona w 1859 roku kolej Warszawsko-Wiedeńska. W tym samym okresie do starego miasta przyłączano nowe osiedla i osady m.in. Ksawera, Koszelew, Małobądz, Gzichów. Rozwój Będzina trwał po zakończeniu II wojny światowej, kiedy rozbudowano zakłady przemysłowe i wzniesiono wiele nowych osiedli mieszkaniowych. W latach siedemdziesiątych XX wieku dołączono jeszcze m.in. Grodziec i Łagiszę.

Aby zrealizować plan proponowanego spaceru, należy dojechać liniami tramwajowymi 21, 22 lub 28 do przystanku przy al. H. Kołłątaja.

Po przyjeździe należy zejść przejściem podziemnym i skierować się na ul. Podzamcze, gdzie widoczny jest jeden z najbardziej charakterystycznych zabytków Będzina, królewski średniowieczny zamek obronny stojący na wzniesieniu zwanym Górą Zamkową. Zamek został wzniesiony w XIV wieku, za panowania króla Kazimierza Wielkiego i wchodził w linię warownych zamków granicznych, tzw. Orlich Gniazd stojących na granicy Korony Polskiej z Czechami, po utracie Śląska w 1348 r. U podnóża zamku przepływa Czarna Przemsza, która była wówczas naturalną granicą państwa. Pod zamkiem ulokowane było średniowieczne miasto. Dodać tu należy, że założenia zamkowe dobudowano do stołpu - wzniesionej już w drugiej połowie XIII wieku, za panowania Kazimierza Wstydliviego, wieży, która stoi do dziś. Zamek wielokrotnie przebudowywany, zniszczony został przez Szwedów w czasie tzw. potopu w latach 1655 – 1656. Później częściowo go odbudowano. Historyczny obiekt wielokrotnie zmieniał swoich właścicieli. Byli wśród nich m.in. Piotr Szafraniec, Andrzej Samuel Dembiński, Jan Gęborski, ród Hohenzollernów czy rodzina Mieroszewskich. Ci ostatni, mając w swych rękach tak piękny obiekt, nie dbali o niego, więc coraz bardziej popadał on w ruinę. Dopiero w 1834 r. za sprawą hr. Edwarda Raczyńskiego zamek po odbudowie na krótko powrócił do dawnej świetności. Po 1849 r. znów uległ poważnym zniszczeniom, które udało się opanować dopiero w 1919 r., kiedy to powstało Towarzystwo Opieki nad Górą Zamkową.

Zamek w Będzinie.

Celem tej organizacji była przede wszystkim odbudowa zamku i jego ochrona jako zabytku. Odbudowa nastąpiła dopiero w 1929 r. wg projektów Adolfa Szyszko-Bohusza. Obecny kształt zamek uzyskał dzięki przeprowadzonym w latach 1952–1958 pracom rekonstrukcyjno-konserwatorskim wg projektów Zygmunta Gawlika. W 1956 r. w zamku otwarto Muzeum Zagłębia, udostępniając zwiedzającym we wnętrzach rozmaite dobra kultury i materiały dokumentujące historię regionu.

Po zwiedzeniu zamku warto udać się na stary cmentarz żydowski – kirkut leżący na zboczach Góry Zamkowej. W malowniczej scenerii jesiennego krajobrazu opadających liści stoi kilkadziesiąt nagrobków – macew przypominających o żydowskich obywatelach miasta, którzy podzielili los milionów ofiar hitlerowskiego terroru II wojny światowej. Idąc dalej ul. Podzamcze dochodzimy do monumentalnego założenia cmentarza parafialnego św. Trójcy rozciągającego się u podnóża góry i również wchodzącego na wzgórze, gdzie stoi cmentarna kaplica pw. św. Tomasza Becketa z Canterbury wzniesiona w 2 poł. XVI wieku i przebudowana w XVIII wieku do obecnego wyglądu. Wokół kaplicy rozlokowanych jest wiele historycznych grobowców ozdobionych ciekawymi figurami.

Kościół św. Trójcy jest drugą charakterystyczną dominantą Będzina stojącą na zboczach góry. Był pierwotnie zamkową kaplicą, którą wielokrotnie przebudowywano i rozbudowywano, aż do nadania jej obecnego wyglądu. Idąc z kościoła al. H. Kołłątaja, dochodzimy do kamienicy z numerem 24, gdzie znajduje się słynna „Brama Cukermana”. To ulokowany w jednym z budynków podwórza na I piętrze prywatny Dom Modlitwy ufundowany przez właściciela kamienicy Nuchima Cukermana. Obiekt ten, poza synagogą stojącą do 9 września 1939 r. pod wzgórzem zamkowym był drugim miejscem sakralnym będzińskiej społeczności żydowskiej. Grupa ta do wybuchu II wojny światowej stanowiła blisko połowę ogółu mieszkańców Będzina. Warto zwrócić uwagę, że w 2007 r. podczas prowadzonych prac remontowych odkryto we wnętrzu Domu Modlitwy pozostałości malowideł ściennych. Idąc dalej od „Bramy Cukermana”, kierujemy się do placu 3 Maja otoczonego ciekawą architekturą kamienic mieszkalnych z przełomu XIX i XX wieku. Pośrodku placu znajduje się

ciekawy pomnik w formie dużego granitowego słupa poświęconego poległym za wolną Polskę. Obelisk ten został odsłonięty 11 listopada 1995 r. Warto z placu na chwilę przejść do ul. Sączewskiego, gdzie również ulokowana jest ciekawa zabudowa m.in. gmach sądu, budynek dawnego starostwa będzińskiego. Przy pl. Jeana-Marie Lustigera usytuowany jest natomiast budynek powiatu będzińskiego, a także pomnik poświęcony bohaterom walk o wolną Polskę z lat 1939–1945. Wracając ul. Sączewskiego i ul. Małachowskiego minimy po drodze ciekawą zabudowę kamienic mieszczańskich, aż dojdziemy do interesującego architektonicznie budynku dworca kolejowego Będzin Miasto. Jest to kubistyczna bryła składająca się kilku dostawianych do siebie różnej wielkości prostopadłościanów z dominującą nad całością wieżą zegarową. Obiekt zaprojektowany został przez warszawskiego architekta Edgara Norwertha a oddany został do użytku w 1931 r.

Podążając dalej ul. Modrzejowskiej, zobaczymy zabudowania Straży Pożarnej z figurą św. Floriana stojącą przy bramie wjazdowej a dalej ciekawy budynek hali targowej z charakterystycznymi podcieniami i stojącą na osi bramą wejściową na tereny targowe. Później dojdziemy do zbiegu z ul. Zawale, gdzie znajduje się odrestaurowany fragment średniowiecznych murów miasta. Owalnicowo obiegały one gród i łączyły się z murami obwodowymi zamku. Szesnastowieczne mury wzniesione były z kamienia łamanego na wapiennej zaprawie. Miały grubość od 1,8 – 1,9 m a wysokie były nawet na 8 m i posiadały dwie bramy wejściowe. Kończąc spacer, z ul. Zawale dojdziemy znów do al. H. Kołłątaja, gdzie na powrót możemy wsiąść do tramwaju i dojechać do Sosnowca lub Dąbrowy Górniczej.

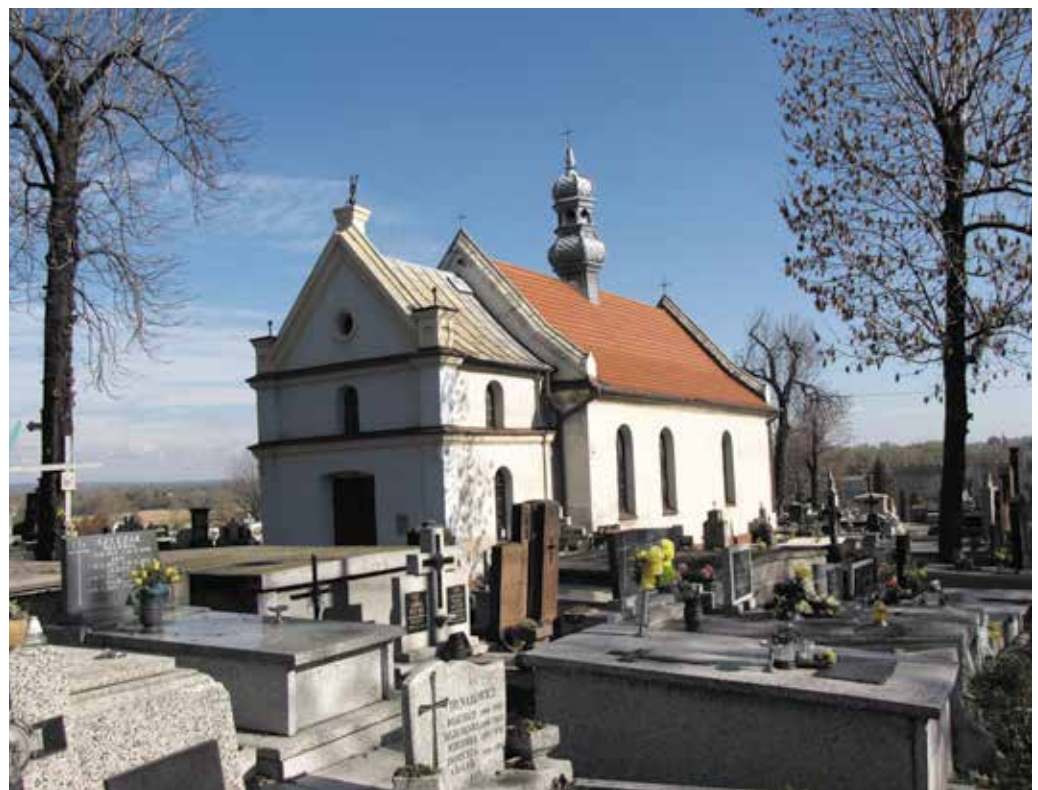
Tekst i zdjęcia:
Adam Lapski
przewodnik turystyczny

Mury przy ul. Zawale i Modrzejowskiej.

Kirkut (powyżej) oraz cmentarz i kaplica św. Tomasza (obok).

Bawiliśmy się na Dniu Otwartym Zajezdni w Bytomiu Stroszku

Jak co roku, w ramach Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Transportu, Tramwaje Śląskie zorganizowały Dzień Otwarty Zajezdni. Okazji do świętowania było jednak więcej – 115 lat temu uruchomiona została pierwsza elektryczna linia tramwajowa na Górnym Śląsku, stulecie obchodzą bytomskie tramwaje miejskie, a 45 urodziny zajezdni tramwajowa w Bytomiu Stroszku. I właśnie w tej zajezdni spotkaliśmy się w sobotę 21 września 2013 r.

Imprezę zainaugurowała parada tramwajów, która o 11.30 wyruszyła z pl. Sikorskiego w Bytomiu w kierunku zajezdni w Stroszku. Tu atrakcje rozpoczęły się w samo południe. Wśród nich znalazły się m.in.: zwiedzanie Zajezdni, wybijanie pamiątkowej monety, konkursy z nagrodami oraz koncerty i występy grup artystycznych. Na scenie zaprezentowali się: Orkiestra Tramwajów Śląskich, grupa bluesowa Pin i Zielony, zespół Duo live, grupa taneczna Elektryczny Tomek i Molo & Frodo oraz Ślązak Roku 2012 Jerzy Kiolbasa wraz z Duetem Karo. Nie zabrakło również atrakcji, która co roku przyciąga tłumy – każdy chętny mógł się poczuć jak motorniczy i poprowadzić tramwaj pod okiem instruktora.

Dzień Otwarty Zajezdni w Bytomiu swoją wizytą zaszczyliło wielu znakomitych gości, a wśród nich: poseł Jacek Brzezinka, Przewodniczący KZK GOP Roman Urbańczyk, Wiceprezydent Chorzowa Wiesław Raczyński oraz gospodarze miejsca – Prezydent i Wiceprezydent Bytomia – Damian Bartyła i Henryk Bonk, a także miejscy radni. Rolę gospodarza pełnił Zarząd Tramwajów Śląskich S.A. w pełnym składzie – Prezes Tadeusz Freisler, Dyrektor Wykonawczy Bolesław Knapik i Dyrektor Finansowa Maryla Chmielarska, a także kierownik Rejonu nr 3 w Bytomiu Andrzej Kostek.

Między pl. Sikorskiego i pętlą Politechnika Śląska a Zajezdnia w Stroszku kursowały specjal-

ne tramwaje, bezpłatnie dowożące i odwożące wszystkich chętnych. W Zajezdni nie zabrakło także atrakcji dla najmłodszych – były dmuchane zjeżdżalnie i trampolina oraz malowanie twarzy. Specjalistyczny sprzęt zademonstrowali policjanci i strażacy, a w galerii swoje tramwajowe obrazy zaprezentowała Magdalena Kuźniak.

Na terenie Zajezdni stanęły również stoiska Tramwajów Śląskich, NFZ i Fundacji DKMS. Na naszym stoisku informowaliśmy o prowadzonych inwestycjach w ramach Projektu pn.: "Modernizacja infrastruktury tramwajowej i trolejbusowej w Aglomeracji Górnośląskiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą". NFZ za-

prosił do skorzystania z możliwości uzyskania dostępu do Zintegrowanego Informatora Pacjenta, a Fundacja DKMS zachęcała do rejestracji w bazie potencjalnych dawców szpiku kostnego. Z obu możliwości skorzystało w sumie blisko 150 osób!

Dzień Otwarty Zajezdni był również okazją do rozegrania turnieju piłkarskiego. Zmagania ośmiu drużyn odbyły się na boisku Orlik, a najlepsza okazała się – zupełnie niegościnnie – drużyna Tramwajów Śląskich zdobywając Puchar Prezesa Tramwajów Śląskich S.A. W tym dniu zainaugurowaliśmy także akcję „Tramwajem naturalnie! Od zawsze”, w ramach której zaprosiliśmy do obejrzenia fotograficznej wystawy o historii linii tramwajowych w Aglomeracji Śląsko-Zagłębiowskiej. Dzień Otwarty Zajezdni w Bytomiu zakończył spektakl Teatru Ognia i Tańca. Według szacunków, przez cały dzień Zajezdnię w Bytomiu Stroszku odwiedziło blisko 3000 osób.

oz

Zdjęcia: Tramwaje Śląskie S.A.

TRAMWAJE NA FOTOGRAFIACH

Jubileusz 115-lecia istnienia tramwajów elektrycznych na Śląsku stał się także okazją do zorganizowania wystawy fotograficznej w Muzeum Miejskim w Siemianowicach Śląskich.

Ekspozycję archiwalnych zdjęć, we współpracy z Tramwajami Śląskimi, przygotował Jakub Halor. Wystawa jest fotograficzną dokumentacją linii tramwajowych funkcjonujących w miastach Górnego Śląska i Zagłębia, opierając się głównie na unikatowych kolorowych fotografiach wykonanych w latach siedemdziesiątych XX wieku przez Hansa Oerlemansa. Wystawę pt. „115-lecie elektrycznej komunikacji tramwajowej na Górnym Śląsku” oglądać można w Galerii „Po schodach” Muzeum Miejskiego w Siemianowicach Śląskich.

Zdjęcia: Tramwaje Śląskie S.A.

Podejmij akcję, uratuj ludzkie życie

Próba ustanowienia rekordu w liczbie osób prowadzących jednocześnie resuscytację i liczne akcje edukacyjne - tak nasz kraj włączył się w obchody organizowanego po raz pierwszy Europejskiego Dnia Przywracania Czynności Serca.

Inicjatywa Europejskiej Rady Resuscytacji ma podnosić świadomość społeczną o problemie nagłego zatrzymania krążenia. Adresatem kampanii i nadzieją na poprawę przeżywalności są osoby w młodym wieku. Punktem kulminacyjnym akcji, obejmującym młodzież wszystkich krajów Europy, jest dzień 16 października.

Działająca w porozumieniu z Polską Radą Resuscytacji Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy uczciła ten dzień akcją ustanowienia rekordu w liczbie osób prowadzących jednocześnie resuscytację. W wydarzeniu uczestniczyło ponad 86 tysięcy osób, a resuscytację krążeniowo-oddechową wykonano na przeszło 6100 fantomach.

W kraju odbywały się również inne imprezy edukacyjne. W Chorzowie do akcji włączyła się m.in. młodzież z Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 1. Uczniowie liceum z klasy o profilu biomedycznym w holu Urzędu Miasta przeprowadzali pokazy pomocy przedmedycznej.

Młodzież z chorzowskiej szkoły od dwóch lat zdobywa specjalistyczną wiedzę, dzięki której można ratować życie w nagłych sytuacjach. - Poszerzyliśmy ofertę edukacyjną o zajęcia z pierwszej pomocy. Zakupiliśmy sprzęt do nauki reanimacji, w tym defibrylator - mówi Grażyna Widera, dyrektor ZSO nr 1.

Foto: Wojciech Zawadzki

W Chorzowie do akcji włączyła się m.in. młodzież z ZSO nr 1.

Każdego roku u około 400 tysięcy Europejczyków występuje nagłe i niespodziewane zatrzymanie krążenia, z czego w około 350 tysiącach przypadków zdarza się to poza szpitalem. Obecnie mniej niż jedna osoba na dziesięć przeżywa takie zdarzenie. Podjęcie resuscytacji krążeniowo-oddechowej przez świadków zajścia może spowodować 2-3 krotny wzrost przeżywalności. Aktualnie tylko w jednym przypadku na pięć zdarzeń pozaszpitalnego nagłego zatrzymania krążenia podejmowana jest resuscytacja. Zwiększenie częstości podejmowania resuscytacji mogłoby uratować 100 tysięcy istnień ludzkich w Europie rocznie.

- Naprawdę nie trzeba zbyt wiele, by uratować komuś życie. A dzięki takim akcjom młodzież uczy się jak przekazać swoją wiedzę mieszkańcom - zauważa Grażyna Widera.

Organizatorzy kampanii chcą dotrzeć ze swym przesłaniem również do nauczycieli, rodziców, osób publicznych oraz polityków.

Wojciech Zawadzki

Etapy prawidłowej resuscytacji krążeniowo-oddechowej (RKO)

- Upewnij się, że działasz w bezpiecznych warunkach
- Sprawdź, czy poszkodowana/ny reaguje
- Zawołaj o pomoc
- Odegnij głowę, unieś żuchwę i sprawdź obecność oddechu
- Zadzwoń po pomoc: przedstaw się, podaj lokalizację i opisz sytuację
- Jeżeli ktoś przyszedł z pomocą, poproś go o zlokalizowanie i przyniesienie AED (automatyczny defibrylator zewnętrzny)
- Umieść nadgarstek jednej ręki na środku klatki piersiowej
- Umieść nadgarstek drugiej ręki na grzbiecie pierwszej i spleć palce
- Uciskaj klatkę piersiową w rytm piosenki „Stayin' Alive” do momentu uzyskania AED bądź przybycia zespołu ratownictwa medycznego
- Jeżeli chcesz, wykonuj 2 oddechy ratownicze po każdym 30 uciśnięciach klatki piersiowej, w przeciwnym razie uciskaj klatkę piersiową bez przerwy
- Nie martw się, nie możesz zaszkodzić osobie, którą ratujesz
- Jeżeli możliwe, osoba uciskającą klatkę piersiową powinna zmieniać się co 2 minuty
- Gdy AED zostanie dostarczony włącz go natychmiast i zastosuj się do instrukcji głosowych
- Po przybyciu zespołu ratownictwa medycznego możesz się zrelaksować i przede wszystkim być dumnym i zadowolonym, że Twoje ręce przywróciły czynność serca i uratowały życie
- Pamiętaj: podjęcie akcji jest ZAWSZE lepsze niż nie udzielenie pomocy
- Dobrze zrobione!
- A teraz rozpowszechnij te wiadomości i poinformuj Twoich przyjaciół, znajomych i rodzinę, że każdy może uratować życie.

TELEWIZJA Z UŚMIECHEM

Rysuje: Edward Tomenko

REKLAMA

**Skrzydła drzwiowe
na stare ościeżnice!!!**
(ponad 30 wzorów)

* profesjonalny montaż

*na terenie Górnego Śląska - transport gratis!!

DOMATOR

Katowice, ul. Ułańska 12,

tel./fax. 032 254 49 98, 605 416-116

www.domator.katowice.pl, salon@domator.katowice.pl

Horoskop

WODNIK [20.01-18.02]

Przed tobą nowe fascynujące wyzwania, które jednak łatwo przegapisz, siedząc w samotności w czterech ścianach swojego domostwa. Wyjdź do ludzi, słuchaj i mów, korzystaj z okazji spotkań towarzyskich - to ważny krok na drodze do nowych celów.

RYBY [19.02-20.03]

Poczucie humoru, które nie opuszcza cię w żadnej sytuacji, wiele już razy ratowało cię z opresji i pomagało przezwyciężyć niespodziewane trudności. Nie inaczej będzie i tym razem - wszystko dobre, co się dobrze kończy.

BARAN [21.03-19.04]

Czasem, zamiast tylko ciuć oszczędności, warto pozwolić sobie na, choćby niewielką, przyjemność rodzinnych zakupów. Odrobina zakupowego szaleństwa nie zatrzęsie domowym budżetem, a sprawi wszystkim sporo radości.

BYK [20.04-20.05]

Listopadowe święta to dla ciebie okazja do spotkań z dawno nie widzianymi bliskimi i przyjaciółmi, a także do snucia wspomnień i... wypoczynku. Dobrze wykorzystaj wszystko, co tym razem przyniesie ci ten czas.

BLIŹNIĘTA [21.05-21.06]

To doprawdy zadziwiające, jak wiele jest pytań, na które najlepszą odpowiedź stanowi to samo, jedno krótkie słowo - miłość. Czy ty także jesteś teraz na etapie zadawania sobie jednego z tych pytań? Jeśli tak - odpowiedź już znasz...

RAK [22.06-22.07]

Domownicy uważają, że zbyt wiele energii poświęcasz obowiązkowi zawodowemu. Ty masz inne zdanie i swoje racje, ale prawda - jak w wielu innych przypadkach - leży gdzieś pośrodku. Poszukajcie kompromisu.

LEW [23.07-22.08]

Udzielanie dobrych rad wszystkim wokół jest częścią twojej otwartej natury. Pamiętaj jednak, że nie wszyscy oczekują takiego wsparcia, a niektórzy odbierają je wręcz nie jako przejaw życzliwości, a jak niegrzeczne, gderliwe pouczenie.

PANNA [23.08-22.09]

Nie ma powodu, by wymagać od siebie teraz nadmiernej aktywności. Wysilek nie przyniesie żadnych pożytecznych rezultatów - bez względu na poziom zaangażowania straty będą górować nad zyskami. Trzeba po prostu przeczekać.

WAGA [23.09-22.10]

To nie jest dobry moment na zawieranie nowych znajomości, zarówno na stopie zawodowej, jak i prywatnej. Zachowaj ostrożność i powściągliwość zwłaszcza, gdy spostrzeżesz, że relacja zbyt szybko zmierza do przekroczenia sfery formalnej.

SKORPION [23.10-22.11]

Jesień wprawia cię w huśtawki nastroju, które odbijają się na twoich relacjach z otoczeniem. Staraj się unikać gwałtownych konfrontacji. W wyciszeniu pomoże ci moc medycyny naturalnej, zaklęta w torebkach ziołowej herbatki.

STRZELEC [22.11-21.12]

Zapowiada się czas naznaczony niezbyt dobrą kondycją zdrowotną. Nie lekceważ żadnych objawów, ale nie traktuj ich także z przesadną obawą. Po prostu, w razie potrzeby - nie unikaj lekarza i... właściwego odpoczynku.

KOZIOROŻEC [22.12-19.01]

Nie zaprzataj sobie głowy problemami innych, jeśli sprawy te nie dotyczą ciebie bezpośrednio. Szkoda twojego czasu i zdrowia. Poza tym nie chcesz chyba, by przylgnęła do ciebie łatka wścibskiego osobnika?

KRZYŻÓWKA

Lepszy niż nic																	
Rodzaj kodu	Zysk handlowca		Przytnie włosy		Chodek	Brak polysku		Zrobi tupeck		Uczona							
		13		1	Na niej wiezione zepsute auto	Np. puszcza	4										
			14		Do ocedzenia			5	10								
Odbiorca listu	3								Stewart, piosenkarz								
								Przerwa									
			18					"Krotka" moda									
Komentarz na końcu książki			Uprzywilejowana karta		Kawał lodu na rzece	12	Słup z zaostrowym korbem		Beszamel lub salsa	11	Letni znak zodiaku	15					
Był nim Ezopi Krasicki				7								2					
		8			Skatander Eskimosa (anagram: arkona)												
Pis męski					Gąsienica	9											
Gdzące										16							6

Litery z pól ponumerowanych od 1 do 18 utworzą rozwiązanie.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Wśród czytelników, którzy nadesłały prawidłowe rozwiązania do 10 listopada na adres wydawcy rozlosujemy nagrody w postaci biletu miesięcznego KZK GOP. W tym miesiącu bilet miesięczny wylosował Sandra Kossok z Chorzowa. Gratulujemy!